

Kudosluovutus ja kudossiirteet

Kudosluovutuksilla voidaan hoitaa sairauksia ja vaikeita vammoja, sekä parantaa potilaiden elämänlaatua. Tavallisesti kudosluovuttajat ovat kuolleita monielinluovuttajia. Kudosluovuttaja voi lähtökohtaisesti olla kuka vain, kun on tiedossa, ettei luovuttaja ole eläessään vastustanut elin- ja kudosluovutusta. Kudosluovuttajan soveltuvuus luovutukseen tarkastetaan kudospankkien toimesta. Kudosluovuttajan ei tarvitse aina olla elinluovuttaja, esimerkiksi sarveiskalvon luovuttajana voi toimia muuallakin sairaalassa tai saattohoidossa menehtynyt vainaja.

Suomessa hoidettiin viime vuonna noin 2400 potilasta kudossiirteillä. Eniten siirteitä käytettiin ortopedisten potilaiden hoitoon. Yhden kudosluovuttajan siirteillä voidaan auttaa jopa useita kymmeniä potilaita.

Suomessa toimii useita eri kudoslaitoksia. Kudosluovuttaja voi luovuttaa siirteitä ihopankkiin, homograftipankkiin, luu- ja tukikudospankkiin sekä silmäpankkiin. Myös eläviä kudosluovutuksia tehdään, esimerkiksi keisarileikkauksen yhteydessä kerättävä sikiökalvo voidaan tallettaa kudospankkiin.

Kudosluovutusta ja kudospankkitoimintaa ohjaa Suomen laki, EU-direktiivit sekä Fimean määräykset. Fimea valvoo kudoslaitostoimintaa ja tarkastaa kudospankit säännöllisesti, siten että kudosluovutustoiminta ja kudospankit täyttävät lakien ja asetusten mukaiset vaatimukset ja että kudosluovutukset tapahtuvat ihmisarvoa kunnioittaen.

Miksi kudosluovuttajia tarvitaan?

Kudossiirteillä voidaan hoitaa potilaiden vakavia sairauksia ja vammoja sekä parantaa potilaiden elämänlaatua merkittävästi. Yhden kudosluovuttajan kudossiirteillä voidaan auttaa useita kymmeniä potilaita toipumisessa. Määrällisesti eniten siirteitä talletetaan, käytetään ja tarvitaan ihopankissa sekä luu- ja tukikudospankissa.

Ihosiirteillä hoidetaan vakavia ja laajoja palovammoja, sekä synnynnäisiä tai tapaturmaisia ihokudospuutoksia. Luovuttajalta saatua ihoa käytetään laajojen palovammojen hoidossa, silloin kun potilaan oman ihon käyttäminen ei ole mahdollista. Ihosiirre on myös tehokas infektiosuoja ja se lievittää kipua antaen paranemisessa tilapäisen suojan. Ihosiirteitä voidaan käyttää myös lasten kirurgiassa.

Mikäli elinluovuttajan sydän ei sovellu siirtoon tai sille ei ole siirtolistalla sopivaa vastaanottajaa, toimitetaan sydän homograftipankkiin. Yhdestä sydäimestä voidaan tallettaa jopa 6 siirrettä.

Sydänläppäsiirteitä käytetään lasten synnynnäisten sydänvikojen hoidossa, mutta myös aikuisilla mm. aorttaläpän korvikkeena sekä aortan kaaren laajennukseen/korjaukseen.

Luu- ja tukikudospankkiin talletetaan luovuttajalta **jännesiirteitä, luusiirteitä sekä tuorekudossiirteitä**. Näillä voidaan hoitaa potilaita, joilla on sairauden tai vamman aiheuttamia luupuutoksia, loukkaantumisesta johtuvia polven kierukka- ja ristisidevammoja tai nivelpintojen vammoja. Lapsilla ja nuorilla luusiirteitä voidaan käyttää myös skolioosileikkauksissa tukemaan luutumista.

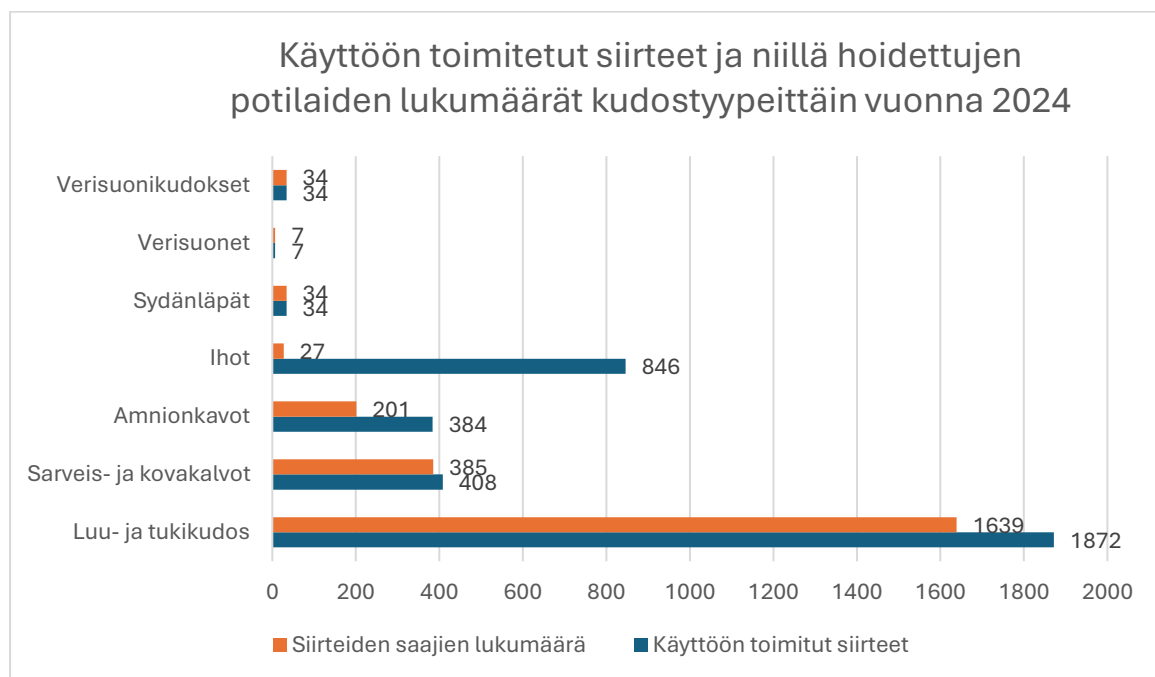
Sarveiskalvon luovuttaja voi olla elinluovuttaja, mutta myös muualla sairaalassa menehtynyt vainaja.

Sarveiskalvon luovutuksella voidaan hoitaa potilaita, joiden näkökyky on heikentynyt joko sairauden tai tapaturman myötä. Näitä ovat mm. silmän alueen tapaturmat, sarveiskalvon tulehdus, sarveiskalvon pullistuma sekä sarveiskalvorappeuma.

Oletettu suostumus

Suomessa kudosluovutus on mahdollinen oletetun suostumuksen perusteella, eli mikäli henkilö ei ole vastustanut kudosluovutusta elinaikanaan, voi olla mahdollinen kudosluovuttaja. Mahdollisen kudosluovuttajan kantaa tiedustellaan sairaalassa aina potilaan läheisiltä - on siis tärkeää keskustella läheistensä kanssa omasta elinaikaisesta toiveesta. Oma elin- ja kudosluovutustahdon kannattaa myös merkitä OmaKantaan. Jokaisella on oikeus rajata luovutustahtoa ja on mahdollista, että kudosluovutukseen suostutaan vain osittain tai vaihtoehtoisesti ei ollenkaan.

Teksti: Kudosluovutuskoordinaattori Annuliina Stenbacka

Lähde: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ; Kudoslaitosten valvonta; Ihmisperäisten siirteiden käytön valvonta Fimeassa vuonna 2024.